

Les últimes lletres

I SEGUIREM NEDANT...

ROSER ATMETLLA
El nedador
Quaderns Crema
Barcelona, 1998. 245 pàg.

«I AVANÇAR ENTRE LA GENT. Com nedar. L'aigua és calenta i cobreix tot just arran de cap, mentre el soroll del silenci marí amara les orelles. Fregadissa de robes, retalls de conversa i so de sabates, planes o de taló. Nedar. I fer-ho a un ritme descompassat, discontinu..., provant d'esquivar ara un feix d'algues, ara una bossa de plàstic.» Nedant, entre la gent i la ciutat, es mouen els cinc personatges d'*El nedador*, que s'interrelacionen i mostren la complexitat de la persona humana, tot i descobrir que en el fons no som tan diferents els uns dels altres; és «la certesa de no poder ser a part» que sent Tomàs, per exemple, un dels personatges principals de la història, que necessita arribar al límit de si mateix per reconèixer una por que el corcava per dins però que sempre havia disfressat amb idees i projectes ambiciosos. En aquesta primera novel·la de Roser Atmetlla la descripció dels personatges és donada a petites dosis, a través del que senten, el que fan, el que els altres en pensen... i sovint l'autora no ens presenta directament el personatge, sinó que el posa en escena i permet que el lector ràpidament en descobreixi la identitat gràcies als detalls amb què envolta la situació. La història s'endinsa també en l'anàlisi psicològica per expressar les petites obsessions de cadascú (a través, per exemple, dels colors), la relació dels sentiments amb el paisatge o amb els objectes quotidians, o com pot canviar una mateixa situació viscuda i sentida per dos personatges diferents, des de dos punts de vista diferents. L'autora, amb un gran domini de les paraules, alterna acció i reflexió, amb la qual cosa aconsegueix una gran fluïdesa, i, més que dir, suggereix, sovint per mitjà de frases acumulatives i sense verb, deixant que el lector acabi d'interpretar les coses per ell sol. Al llarg de la novel·la assistim també al procés de barreja i comparació dels aspectes més concrets i superficials de la vida de cada dia amb qüestions abstractes i transcendents per naturalesa, la qual cosa sobra el lector però alhora li recorda un procés mental que realitza tot sovint, com els personatges de la història. Roser Atmetlla ha escrit una novel·la que descriu unes vides del nostre temps, una novel·la que escorcolla sense límit l'ànima humana partint d'una quotidianitat amb la qual el lector s'identifica des del primer moment, una novel·la que dona gust de llegir.

Glòria Granell i Nogué

UNA HISTÒRIA D'AMOR

ÀNGELS GARDELLA
El mestre de dibuix
Edicions 62 (El Balanci)
Barcelona, 1998.

AMB AQUESTA NOVEL·LA, finalista del Premi Prudenci Bertrana de 1997, Àngels Gardella ens ofereix la història tràgica d'un gran amor que, en la Barcelona conflictiva de començaments de segle, porta dos joves de classes socials antagòniques a fugir del món de prejudicis i convencions socials que els separa emprant el darrer viatge cap a la mort.

En el capítol previ —una declaració d'intencions que se situa ambigüament entre la realitat i la ficció, car el lector no sap si és un pròleg de l'autora o bé si és un capítol més del llibre on parla la veu narrativa i, per tant, està sotmès a les mateixes regles de la ficció— se'ns presenta aquesta història com un relat fictici basat en uns fets pretesament reals, convenientment reelaborats i organitzats en una estructura de tragèdia plena d'elements simbòlics, sovint clars presagis d'allò que succeirà. L'autora, en conseqüència, s'empara de les possibles acusacions d'inversemblança explicitant que ha fet una novel·la i, com a tal, una obra de ficció amb unes convencions pròpies. Externament, l'ha estructurada mitjançant capítols molt breus —encapçalats per un motiu pictòric i floral— que són com làmines que fixen els moments de major felicitat i dolor d'aquesta relació amorosa alhora platònica i passional. Internament, els símbols són un dels elements que ajuden a donar cohesió i una certa complexitat a l'obra, malgrat que a vegades l'autora no en treu tot el rendiment possible. Sense cap mena de dubte, Àngels Gardella és una bona narradora i ens ofereix una història interessant: el foc de la passió que consumeix Agnès, simbolitzat en el tapís de Santa Agnès entre flames, i la progressiva alienació de la protagonista justament quan ha dormit abrigada amb la vànova teixida «tan amorosament per la follia» de la tieta, fan que la noia perdi tota noció de la realitat i es construeixi un univers propi i obsessionant el centre del qual és Nazari. Aquesta renúncia a la realitat comporta inevitablement una renúncia a la vida: així, la flama de l'amor es convertirà finalment en foc destructor. Ara bé, des de la nostra perspectiva hi ha alguna cosa en *El mestre de dibuix* que no acaba de quallar. Potser el fet de condensar en una obra breu massa esquemes de la tradició narrativa que produeixen una certa sensació de desgast; o potser precisament per haver volgut construir un univers simbòlic sense, però, haver-li donat tota la vitalitat necessària.

Carme Puig Molist